

Progresjonsplan for Kyvikdalen barnehage

2023 - 2026

Fagområdene

Innholdsfortegnelse

Progresjonsplan for	1
Kyvikdalen barnehage.....	1
Hva er en progresjonsplan?	3
Verdier vi legger til grunn for arbeidet	4
Natur, Miljø og Teknikk.....	5
Progresjonsplan- Natur, Miljø og Teknikk.....	6
Hva	6
Hvordan.....	6
Etikk, Religion og Filosofi	7
Progresjon- Etikk, religion og Filosofi.....	8
Hva	8
Hvordan.....	8
Nærmiljø og Samfunn.....	9
Progresjon- Nærmiljø og samfunn.....	10
Hva	10
Hvordan.....	10
Antall, rom og form	11
Progresjonsplan- Antall, rom og form	12
Hva	12
Hvordan.....	12
Kommunikasjon, Språk og Tekst	13
Kommunikasjon, språk, tekst.....	14
Hva	14
Hvordan.....	14
Kropp, bevegelse og helse	16
Kropp bevegelse og helse.....	17
Hva	17
Hvordan.....	17
Kunst, kultur og kreativitet	18
Progresjonsplan- Kunst, kultur og kreativitet	19
Hva	19
Hvordan.....	19
Sosial kompetanse	21
Sosialkompetanse.....	21
Hva	21
Hvordan.....	21

Hva er en progresjonsplan?

Progresjon betyr fremskritt. Det sies at det et barn får til med støtte og veiledning i dag, kan det gjøre alene i morgen. Barn er sosiale, deltakende og aktive utforskere i egne liv. De utvikler seg i interaksjon med seg selv og omgivelsene. Alle barn er forskjellige og har ulike behov i forhold til alder, modning og utviklingsnivå. For oss i Kyvikdalen barnehage er det viktig å motivere, støtte, lære og inspirere barn til nye erfaringer, ferdigheter og kunnskap.

En progresjonsplan er en oversikt over de ulike utviklingsmålene barnehagen ønsker at barna, innenfor de ulike aldersgruppene, skal strekke seg etter. Progresjonsmålene er utarbeidet ut i fra fagområdene i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, som barnehagen er pålagt å arbeide etter. Progresjonsplanen skal være brukervennlig og lett forståelig for både foreldre og ansatte. Den skal brukes aktivt, som en rettesnor, i det daglige arbeidet på de ulike avdelingene i Kyvikdalen barnehage.

Kyvikdalen barnehage har utarbeidet en progresjonsplan i tråd med mål og innhold i rammeplanen. Progresjonsplanen gjenspeiler barnehagens visjon og satsningsområde. Målet er at planen skal være et "levende" dokument som viser igjen i det daglige pedagogiske arbeidet. Først og fremst gjennom månedsplanene, men også gjennom prosjekter og temaarbeid.

Verdier vi legger til grunn for arbeidet

- Vi arbeider for at alle barn skal føle trygghet og tilhørighet i barnehagen
- Personalet skal legge til rette for mange og gode opplevelser i felleskap
- Humor og glede!
- Vi bruker nærområdet flittig og bruker naturen som utgangspunkt for utforsking, lek og opplevelser
- Vi fokuserer på det positive i samhandling med barna og roser deres positive atferd
- Barn utvikler seg selv i interaksjon med andre
- Barn er sosiale, deltakende og aktivt utforskende i egne liv
- Alle barn og voksne skal møtes med respekt
- Vi arbeider for et inkluderende felleskap, der alle barn og voksne får delta i felleskapet uansett alder, kjønn, funksjonsnivå, etnisitet, religion, språk og kulturbakgrunn
- Alle barn skal oppleve at de er verdifulle og betydningsfulle. Vi skal stryke barns selvvverd og selvtillit gjennom mestring og ros
- Alle barn er forskjellige. Derfor legger vi til rette for det enkelte barn og har respekt for at barn utvikler seg ulikt og i forskjellig tempo
- Voksne er viktige rollemodeller for barna!
- Leken skal stå sentralt i barnas liv i barnehagen
- Alle barn skal utvikle gode relasjoner og vennskap i barnehagen
- Vi voksne skal ha et bevisst forhold til arbeidet med fagområdene og sørge for at disse er tilstede i hverdagen. Fagområdene må synliggjøres i planer, dokumentasjon og evaluering
- Fagområdene opptrer sjeldent alene!
- Arbeidet med de ulike områdene kan ikke alltid planlegges. Mye oppstår plutselig, her og nå
- Vi dokumenterer arbeidet vårt gjennom for eksempel bilder, tekst, samtale, nettside og film
- Et kompetent personale. Fokus på utvikling og læring!

Natur, Miljø og Teknikk

Fra rammeplanen

" Naturen gir rom for et mangfold av opplevelser og aktiviteter til ulike årstider og i all slags vær. Fagområdet skal bidra til at barna blir kjent med og får forståelse for planter og dyr, landskap, vær og årstider. Et mål er å utvikle en begynnende forståelse av betydningen av en bærekraftig utvikling. I dette inngår kjærlighet til naturen, forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesker og naturen".

Mål

- Oppleve naturen og undring over naturens mangfoldighet
- Oppleve glede over å ferdes i naturen
- Få grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen
- Gi barna mulighet til å undre seg, eksperimentere og utforske naturen rundt seg
- Gi barns kunnskaper om dyr, vekster og miljø og deres gjensidige avhengighet og betydning for matproduksjonen
- Lære å iakttå, undre seg, eksperimentere, systematisere, beskrive og samtale om fenomener i den fysiske verden
- Erfare hvordan ulike teknikker kan benyttes i lek og hverdagsliv

Metode

- Vi bruker nærmiljøet flittig!
- Ukentlige turdager tilrettelagt etter årstid og vær
- Vi samtaler og undrer oss over erfaringer vi gjør oss ute i naturen
- Eksperimenterer med naturmaterieell både inne og ute
- Lager og setter insekts feller
- Leiter etter og studerer småkryp
- Lager natursti
- Lærer barna å vise respekt for alle dyrs hjemmemiljø, plukker søppel og tar vare på naturen
- Gjennom bruk av sansene våre gir vi rom for undring og oppdagelser i fellesskap
- Skaper glede og samhold gjennom felles opplevelser
- Vi lager mat ute, samtaler om hvor maten kommer fra og ser på hva som finnes av spiselige dyr og vekster i naturen

Voksenrollen

- Tar utgangspunkt i barns nysgjerrighet, interesse og forutsetninger og stimulerer dem til å bruke sansene sine aktivt i naturen
- Positive voksne med gode holdninger til uteliv
- Voksne kledd etter vær og vind
- Voksne som undrer seg sammen med barna og stimulerer til samtale

Progresjonsplan- Natur, Miljø og Teknikk

Hva	Hvordan
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> • Fast utetid og småturer i og rundt barnehagen • Studere insekter og småkryp • Gi rom og tid til utforskning og undring 	<ul style="list-style-type: none"> • Utelek i barnehagen hver dag, til alle årstider. Vi har faste turdager som barna går på småturer rundt barnehagens nærområdet. • Vi gir barna god tid til å utforske og undre seg over ting de oppdager rundt seg
2-3 år <ul style="list-style-type: none"> • Utetid i barnehagen hver dag, samt turdag hver uke • Utforske på egenhånd • Samle og studere småkryp • Finne og samle ting i naturen • Bruke sansene aktivt 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har utetid i barnehagen hver dag, samt faste turdager hver uke. Barna får utforske og studere det de oppdager på veien. Naturmateriale samles inn og brukes i formingsaktiviteter • Bevisstgjøring av de ulike årstidene. Vi utforsker is, vann og snø og bruker sansene våre aktivt til å gjøre nye oppdagelser • De voksnes undring sammen med barna er viktig
3-4 år <ul style="list-style-type: none"> • Gå på lengre turer og har utetid hver dag • Lære å ta vare på naturen • Få erfaring med kildesortering • Få kjennskap til elementene jord, ild, lys og vann • Blir kjent med ulike dyrearter og ting som vokser i naturen 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna blir tatt med på lengre turer rundt i nærområdet. Vi lager mat på tur og blir kjent med vann, is, leire, sand og snø. Vi samtaler om været og årstidene og leiter etter vår- og høsttegn ute på tur. • Sorterer papir, mat og restavfall • Vi blir kjent med ulike dyr og deres bomiljø og levesett
4-5 år <ul style="list-style-type: none"> • Går på lengre turer og har utetid hver dag • Vi lærer å ta vare på naturen. Menneske og natur er avhengig av hverandre • Bygger hytter og spikker med kniv • Fordyper oss mer i ulike tema. • Får erfaringer med ulike teknikker, begreper og eksperimenter knyttet til den fysiske verden • Kildesortering 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi går på tur i nærområdet. Her lærer vi viktigheten av å ta vare på naturen og hvilken betydning den har for menneskene • Viser ulike fysikk og kjemi forsøk • Samtale og undring åpner opp for å fordype seg mer i ulike tema knyttet til natur og dyreliv. Vi studerer vær og værphenomen.
5-6 år, Førskolebarna	<ul style="list-style-type: none"> • Går på tur, også utenfor nærområdet

<ul style="list-style-type: none"> • Går på lengre turer og er ute hver dag • Deltar i fysikk og kjemi forsøk • Dypere innblikk i tema innenfor natur og miljø • Blir bevisst på kildesortering 	<ul style="list-style-type: none"> • Søker informasjon om dyr, naturfenomener, årstider og ting vi har erfart som vi ønsker mer informasjon om • Deltar i fysikk og kjemiforsøk • Deltar på søppelplukking
---	---

Etikk, Religion og Filosofi

Fra rammeplanen

"Etikk, religion og filosofi er med på å forme måten vi oppfatter verden og mennesker på og preger våre verdier og holdninger. Respekt for menneskeverd og natur, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet er verdier som kommer til uttrykk i mange religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Norge er i dag er multireligiøst og flerkulturelt samfunn. Barnehagen skal reflektere og respektere det mangfoldet som er representert i barnegruppa, samtidig som de skal ta med seg verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon".

Målsetting

Alle barn skal

- Oppleve forståelse og respekt for sin religion og kultur
- Få muligheten til å tilegne seg samfunnets grunnleggende verdier, tradisjoner og høytider
- Bli kjent med kulturer og religioner som er representert i barnegruppa
- Oppleve voksne som inspirerer og inviterer til undring over grunnleggende spørsmål
- Oppleve anerkjennende voksne som gir barn rett til å medvirke i sin egen utvikling
- Få mulighet til å utvikle empati og nære relasjoner til andre mennesker
- Oppleve et inkluderende felleskap, der det er rom for alle uavhengig av språk, kultur, religion, utviklingsnivå og bakgrunn

Metode

- Få kjennskap til kristen tro og tradisjon og muligheten til å bli kjent med andre religioner og livssyn representert i barnegruppa
- Formidle kristne høytider som jul og påske
- Hjelp barn til å løse konflikter selv og finne gode løsninger
- Synliggjøre mangfoldet i barnegruppa gjennom bilder, musikk, leker, mat og samtale
- Observere og lytte til barna. Gjøre mer av hva de liker (Barns medvirkning)
- Se de "gylden øyeblikk" i hverdagen sammen med kolleger og barn

Voksenrollen

- Møte barns tro, spørsmål og undring med alvor og respekt
- Personalet er rollemodeller for barna. Vær bevisst hvilken betydning holdninger har for barns identitetsutvikling og utvikling av respekt for andre
- Vi skal være bevisst hvordan vi videreformidler samfunnets normer og verdier
- Skape rom for opplevelser, undring, ettertanke og gode samtaler
- Skape et felles grunnsyn på avdelingen. Alle barn har lik verdi og er like betydningsfulle
- Barna skal oppleve trygghet og tillit hos oss voksne. De skal støttes og motiveres til å delta aktivt i barnehagens felleskap

Progresjon- Etikk, religion og Filosofi

Hva	Hvordan
<p>1-2 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barn er født som sosiale aktører som selv er bidragsyttere i sin egen utvikling. De minste barna bruker mye tid på å bli kjent med seg selv og mennesker rundt. De er aktivt utforskende for å skaffe seg informasjon om verden rundt seg. Prøving og feiling er grunnleggende for læring og utvikling. • Alle barn skal møtes med respekt for den de er og deres bakgrunn • De skal oppleve at likheter og ulikheter er verdifullt • Legge til rette for samspill og utvikling av gode relasjoner • Bli kjent med høytider og tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Voksne er viktige rollemodeller for sosial læring. Hvordan den voksne møter det enkelte barn og legger til rette for utvikling av sosial kompetanse er utrolig viktig • Lydhøre voksne som tolker og skaper mening i barns følelser, ord og opplevelser er viktig • Fang og løft frem "gylne øyeblikk" • Undre oss sammen med barna • De voksne må ha kunnskap om de minste barna i barnehagen og se viktigheten av "toddler" kulturen. Gi rom for denne leken og samspillet som skjer gjennom kropp og mimikk. • Delta i forberedelser til høytider gjennom forming, musikk og sang.
<p>2-3 år (mye av det samme som 1-2 åringene)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barnet får en sterkere forståelse av seg selv og "jeg i forhold til andre" • Det verbale språket utvikles noe som gjør at barnet kan gi uttrykk for opplevelser, tanker og følelser på en annen måte 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus på turtaking. Vente på tur og dele med andre • Vise omsorg og empati • Øve på å inkludere andre i lek. Ta initiativ og komme med innspill i lek • Utvikle vennskap
<p>3-4 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for gode samtaler, spørsmål, undring og fortellinger • Samtale om hvordan vi skal være mot hverandre. Utvikle toleranse og respekt • Ta alle på alvor • Kjennskap til kristne høytider • Blir kjent med andre religioner og kulturer i barnegruppa 	<ul style="list-style-type: none"> • Være lyttende og anerkjennende i forhold til barns nysgjerrighet og kunnskapsutvikling. Still åpne spørsmål, tørre og ta i mot • Hjelp barn til å utvikle en forståelse av at alle er verdifulle. Sett ord på egne og andres følelser, gi ros i felleskap og lære gode strategier for konflikthåndtering. • Samtale med barna gjennom bilder og lek

	<ul style="list-style-type: none"> • Synliggjør mangfold • Tilbud om kirkebesøk
4-5 år <ul style="list-style-type: none"> • Barn stiller mye spørsmål. Vær åpen og tilgjengelig for barns undring. Det er lov å være usikker, ikke kom med sannheter. • Snakke om hvordan vi er mot hverandre. Hva er en god venn. Hvordan vil vi at andre skal være mot oss? Fokus på sosial kompetanse • Lære å tolke følelsesuttrykk. Sette ord på egne og andres følelser • Kjennskap til kristne høytider • Blir kjent med andre religioner og kulturer i barnegruppa 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi rom for den gode samtalen. Sett av tid i hverdagen til å prate med barna. • Foreldresamarbeid. Ha en åpen og gjensidig dialog med hjemmet. Ta opp etiske, religiøse og kulturelle spørsmål • Vise empati i relasjon med andre. Lære å ta hensyn • Bli kjent med følelsesuttrykk gjennom bøker, rollespill og samtaler • Lære gode konflikthåndteringsstrategier • Synliggjør mangfold • Tilbud om kirkebesøk

Nærmiljø og Samfunn

Fra rammeplanen

"Barns medvirkning i livet i barnehagen kan være første skritt for å få innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Barnehagen skal bidra til at barn møter verden utenfor familien med nysgjerrighet og tillit. Fagområdet skal styrke kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet, natur, kunst, kultur, arbeidsliv, levesett og tradisjoner. Barna skal medvirke i selv å oppdage og utforske sitt eget nærmiljø".

Målsetting

- Bli kjent med samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet
- Få innblikk i historiske endringer i lokalmiljø og samfunn
- Oppleve at det er likestilling mellom gutter og jenter
- Erfare at alle mennesker inngår i og har betydning for barnehagens felleskap
- Bli kjent med at samene er Norges urbefolkning. Få kjennskap til deres levesett og kultur
- Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett

Metode

- Følge demokratiske prinsipper i det daglige arbeidet i barnehagen
- Alle barn skal erfare at deres valg og handlinger kan påvirke en situasjon både for dem selv og andre
- Bruke nærmiljøets ressurser til gode opplevelser og læringsmuligheter
- Gå på tur i nærområdet
- Bruke kino, museer, teater, bibliotek og bedrifter
- Delta på opplegg som arrangeres i lokalmiljøet, for eksempel pepperkakebyen, barneparaden, julemarked, vikingfestival og dokken museum
- Barns medvirkning. Vi lytter til barnas ønsker og meninger og tar dem med i planlegging av aktiviteter og turer

Voksenrollen

- Vi må innhente kunnskap og informasjon om lokalmiljøets historie
- Vi må være lyttende, ta alle barn på alvor og ha en inkluderende holdning

- Gi barna mulighet til å påvirke egen hverdag

Progresjon- Nærmiljø og samfunn

Hva	Hvordan
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med barnehagen og området rundt • Være en del av et felleskap • Oppleve dyr på nært hold • Delta på markering av tradisjoner, for eksempel 17.mai 	<ul style="list-style-type: none"> • Korte turer innenfor og utenfor barnehagens område • Positive opplevelser sammen med andre barn • Studere dyr på tur • Gå i tog, høre på korpsmusikk og studere fargene i flagget
2-3 år <ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med området rundt barnehagen • Gå på tur i nærområdet • Være en del av fellesskapet • Oppleve dyr på nært hold • Delta på markering av tradisjoner, for eksempel 17.mai 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna blir kjent med nærområdet på tur. Barna får komme med forslag til hvor de vil gå på tur. • Samtale om hva som er rundt i nærmiljøet vårt • Legge til rette for positive opplevelser sammen • Studere dyr på tur • Lære fargene i flagget, lage 17. Mai pynt og instrumenter, synge, høre på korpsmusikk og gå i tog
3-4 år <ul style="list-style-type: none"> • Lære mer om demokratiske prinsipper, medvirkning • Besøke steder i nærmiljøet • Lære om ulike skikker og tradisjoner • Oppleve dyr på nært hold • Delta på markeringen av tradisjoner, for eksempel 17 mai 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi besøker steder i nærmiljøet og deltar på ulike arrangement • Vi snakker om gamledager. Hvordan var ting før? • Innblikk i samisk kultur og levesett gjennom bilder, musikk og fortellinger • Lære mer om dyr • Gå i tog, lære nasjonalsangen, lage pynt og delta på 17.mai leker
4-5 år <ul style="list-style-type: none"> • Lære mer om demokratiske prinsipper, medvirkning • Besøke steder i nærmiljøet • Lære om ulike skikker og tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> • Samtale om konsekvenser av handlinger og valg • Vi besøker steder i nærmiljøet og deltar på ulike arrangement

<ul style="list-style-type: none"> • Lære om likheter og ulikheter • Oppleve dyr på nært hold • Delta på markeringen av tradisjoner, for eksempel 17 mai 	<ul style="list-style-type: none"> • Få kjennskap til gamledager. Hvordan var ting før i forhold til i dag • Få innblikk i samisk kultur og levesett. Samtale, musikk, fortellinger og bilder. • Lære mer om dyr • Snakke om hvorfor vi feirer 17.mai?, lære nasjonalsangen, lage pynt og delta på 17.mai leker.
<p>5-6 år Førskolebarna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demokratiske prinsipper, medvirkning • Besøke steder i nærmiljøet • Lære om ulike skikker og tradisjoner • Lære om likheter og ulikheter i samfunnet • Oppleve dyr på nært hold • Delta på markeringen av tradisjoner, for eksempel 17 mai 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna får delta i planleggingen av egen hverdag • Vi besøker steder i nærmiljøet og deltar på ulike arrangement (billedgalleri og vikingfestival) • Få kjennskap til gamledager. Hvordan var ting før i forhold til i dag? • Få innblikk i samisk kultur og levesett. Samtale, musikk, fortellinger og bilder. • Lære mer om dyr • Snakke om hvorfor vi feirer 17.mai?, lære nasjonalsangen, lage pynt og delta på 17.mai leker.

Antall, rom og form

Rammeplanen

«Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse. Barnehagen har ett ansvar for å oppmuntre barns egen utforskning og legge til rette for tidlig og god stimulering»

Målsetting

- Barna skal oppleve spenning og glede over å utforske/leke med tall og former
- Barna skal bli fortrolige med og anvende matematiske begreper
- Barna skal få mulighet til og utforske og leke med form og mønstre
- Barna skal få erfare ulike størrelser, former og mål gjennom å sortere og sammenligne
- Barna skal få mulighet til å erfare plassering og orientering, og på den måten utvikle sine evner til lokalisering

Metode

- Bruke ulike typer spill, konstruksjonsleker, og formingsmateriell som stimulerer til sortering sammenligning og ordning
- Bruke ulike typer måleverktøy til baking, snekring og lek
- Gi impulser og erfaringer med design ved og utforske/oppdage og skape ulike former og mønstre
- Bruke rytme i regler og musikk og eventyr med former
- Bruke naturen og omgivelsene ute og inne i jakt på mengder og størrelser, former og plassering i rom
- Gi barna erfaring gjennom hverdagsaktiviteter, utflukter og lek

Voksenrollen

- Vi må ha kunnskap om matematiske begreper og bruke dem systematisk
- Vi må stimulere til nysgjerrighet gjennom selv å være nysgjerrige
- Vi må undre oss sammen med barna
- Vi må gjøre matematisk materiell tilgjengelig for barna
- Vi må bruke hverdagssituasjonene. Det er mye sortering i påkledning og garderobe. Mye å oppdage og orientere seg etter når vi er på tur osv

Progresjonsplan- Antall, rom og form

Hva	Hvordan
1-2 år <ul style="list-style-type: none">• Gi barna forståelse av nå og etterpå• Begynnende forståelse av sortering• Begynnende forståelse for størrelse og mengder• Erfaring om rom og plassering• Kjenne plassen sin i garderoben og ved bordet• Starte på telle-regle• Starte med begrepene stor og liten	<ul style="list-style-type: none">• Følge faste rutiner• Setter ord på det som skjer og skal skje• Barna er med på rydding i kasser og hva som skal ligge hvor• Sette ord på gjenstander, fasong og størrelse• Samlingsstund med enkle barnesanger og regler• Visualisere enkle eventyr• Leke med klosser, bokser, ball• Putte oppi og ta ut. «borte, titt tei»• Plassering, hvor er skoen/kan du sette?• Orientering (nærme eller langt borte)• Gjøre oppdagelser innenfor gjerdet
2-3 år <ul style="list-style-type: none">• Konstruksjonslek• Jeg og omgivelsene• Begynnende forståelse for preposisjoner• Klassifisering etter farge/størrelse• Mengder• Kunne telleremsen 1-10, i alle fall deler av den• Bli kjent med ulike former	<ul style="list-style-type: none">• Soppspill• Puslespill• Bygge med duplo og klosser• Telle sammen med barna• Fordele, en til meg, en til deg• Gjøre oppdagelser utenfor gjerdet• Bygge i sandkassen.• Oppdagelsestur inn og ute i barnehagen• Barna få være med på borddekking og matlaging

<p>3-4 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvide forståelsen for mengde, antall og sortering • Utvide bruk av tall og telleremser • Ulikheter og likheter • Begynne med peketelling • Snakke om i går, i dag og i morgen • Få erfaringer med tallsymboler og skrevne tall • Få kjennskap til flere former 	<ul style="list-style-type: none"> • Telle barna og finne ut hvem som er «borte» • Være med å skjære frukt • Dekke bord • Sammenligne høyder, størrelser og form • Faste turdager • Sanger og eventyr med sortering og tall • Jakte på forskjeller og likheter • Perler og enkle spill • Konstruksjonsleker
<p>4-5 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Videre erfaring med takt og rytme • Mengde og øyemål • Enkle regelleker 	<ul style="list-style-type: none"> • Leke med rytmeinstrumenter i samling og klappe rytme. • Barna lager mat sammen med voksne • Helle melk/vann i glass • Puslespill med flere brikker • Dekke bord «alene»
<p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kopiere/lage egne mønstre • Vekt og volum • Tid • Mer avanserte spill og regelleker • Kjennskap til enkle regnestykker • Orienter seg i omgivelsene 	<ul style="list-style-type: none"> • Måle med vekt og litermål når vi baker. • Voksne lager ekle regnestykker samme med barna (kuleramme, steiner, epler) • Kalender med ukedager, årstid og tid • Spille mer avanserte spill med barna • Få ett begrep om klokken, og tidsperspektivet • Kunne følge regler i spill og sangleker • Ha forståelse for rekkefølge

Kommunikasjon, Språk og Tekst

Rammeplanen

"Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Kommunikasjon handler om å vekselvis sende og motta et budskap. Både verbal og nonverbal kommunikasjon er viktig for utviklingen av et rikt og variert muntlig språk. Variert erfaring er viktig for utviklingen av et godt ordforråd. Å samtale om tanker, følelser, opplevelser og erfaringer er nødvendig for å utvikle et rikt språk".

Målsetting

- Et godt språklig miljø
- Kompetent personale
- Sikre alle barn rammer for språklig utvikling
- Ekstra oppfølging til barn med språklige vansker
- Tilrettelegging og norskopplæring til fremmedspråklige barn

Metode

- Voksne som gode språklige modeller
- Ordsetting – voksne som bruker språket aktivt og setter ord på alt vi gjør i barnehagen
- Samtale med barna
- Dagtavler
- Symbolkort/bildekort
- Bøker og sanger
- Rim og regler
- Eventyrstund
- Rollelek med både barn og voksne.
- Synliggjøre alfabetet og tallsymboler på avdelingen
- Møte barna der de er på interesser og opplevelser, flette inn språkstimulering
- Voksne som er delaktige og interesserte
- Fokus på nonverbal og verbal kommunikasjon
- Gjenkalle opplevelser/erfaringer fra barnehagehverdagen
- Skrive og leseforberedende aktiviteter (tekst til bilder, alfabet)

Voksenrollen

- Bevisste voksne i kommunikasjonen med barnet, å lytte, kroppsspråk, talespråk. Gode forbilder
- Trygghet i gruppen slik at de ønsker å kommunisere med hverandre og oss
- Tillit mellom barn-barn og barn-voksen
- Bruke tid til å lytte og gi respons
- Engasjerte voksne
- Bruke språket aktivt, verbalt og non-verbalt.
- Tilrettelegge for meningsfulle opplevelser
- Skape ett språkstimulerende miljø
- Vise forståelse for betydning av barnets morsmål og dialekter
- Oppmuntre til språklig aktivitet.
- Visualisere tekst, symboler, tall osv.
- Gi gode opplevelser gjennom høytlesing, fortelling, sang og samtale.
- Være bevisst hvilke etiske, estetiske, og kulturelle verdier som formidles.

Kommunikasjon, språk, tekst

Hva	Hvordan
<ul style="list-style-type: none"> • 1-2 år • Kommunikasjon gjennom blikk, mimikk, enkle ord og setninger • Snakke om det som er nært og synlig • Sette ord på hendelser, følelser og gjenstander • Forstå enkle beskjeder 	<ul style="list-style-type: none"> • Dele inn i smågrupper • Lese billedbøker, pekebøker • Leke med lyder • Sanger og bevegelser • Gi barna tid til å uttrykke seg • Bruke konkrete, bevegelser og bilder som støtte til enkle sanger og fortellinger • Nøkkelordbilder • Bruke snakkepakken • Oppmerksomhet, respons og repetisjon • Legge til rette for tumlelek
<ul style="list-style-type: none"> • 2-3 år • Videreutvikle begrepsforståelse og symbolforståelse • Bruke korte setninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Bildekort, puslespill og bøker til aldersgruppen. • Gjenkjennelsesleker (eks Kims lek)

<ul style="list-style-type: none"> • Sette ord på ønsker • Lyttetrening • Skille mellom ulike lyder og mimikk • Se sammenheng mellom ord og bilde • Sette ord på følelser (den voksne) • Førstehåndserfaring med tall og bokstaver • Klappe stavelser/rytme i navnet sitt • Farge navn • Kunne holde oppmerksomheten i en kortere periode • Oppmuntres til start av rollelek 	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for samtaler • Fortelle eventyr med konkrete • Stimulere til rollelek og ta tur leker • Nøkkelordbilder • Begynnende steg for steg for å snakke om følelser
<p>3-4 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rytme i språket • Utvikle samtalen til å strekke seg i tid og innhold • Gjenfortelling • Sette ord på noe som skjedde i går • Utvikle fortellerglede • Utvikle samspill med jevnaldrende • Sette ord på følelser • Bevisstgjøring på bruk av språk i konfliktsituasjoner • Videreutvikle ordforråd og begrepsforståelse • Vente på tur • Utvikle det abstrakte begrepsapparatet • Preposisjoner, bøyninger, verb osv • Kunne sitte i ro når det forventes 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi rom for undring og filosofi. • Samtale om felles opplevelser hver dag. • Oppmuntre barna til å fortelle • Vi snakker om og sette ord på følelser • Lese bøker som gir inspirasjon og nytenking • Høytlesing • Lytte til lydbøker • Fortelle eventyr med konkrete
<p>4-5 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle variasjon innenfor språket • Se sammenheng mellom det talte og skrevne ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Leke og tulle med ord spontant og organisert • Spille spill • Barna dikterer tekster, bokstaver og tall som den voksne skriver ned • Rimer og dikter • Dramatisering • Barneintervju • Fortelling som skal underbygges av konkrete
<p>5-6 år Førskolebarna</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tall og bokstaver blir en del av det daglige livet i barnehagen • Utvikle interesse for å lytte til andres fortellinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Barna skal møte ordbilder, bokstaver, tall og andre symboler på avdelingen • Høytlesning, lydbøker, oppmuntre til gjenfortelling

<ul style="list-style-type: none"> • Trene på å hevde sin mening og lytte til andres • Bli kjent med gåter og vitser • Høytlesing fra «fortsettelsesbok» 	<ul style="list-style-type: none"> • Mer avanserte sanger og historier • Barneintervju • Førskolegruppe • Øve på å skrive eget navn og bokstaver • Øve på å rekke opp hånden
---	---

Kropp, bevegelse og helse

Rammeplanen

"Gjennom kroppslige aktiviteter lærer barna verden og seg selv å kjenne. Gjennom sanseinntrykk og bevegelse skaffer barn seg erfaringer og ferdigheter og kunnskaper på mange områder. Barns kontakt med andre barn starter ofte med kroppslige signaler og uttrykk. Det har betydning for utvikling av sosialkompetanse. Godt kosthold og god veksling mellom aktivitet og hvile er av betydning for utvikling av en sunn kropp." Variert fysisk aktivitet både inne og ute er av stor betydning for utvikling av motoriske ferdigheter og kroppsbeherskelse".

Målsetting

- Barna skal utvikle kroppsbeherskelse, grunnleggende grovmotoriske og finmotoriske ferdigheter og en positiv selvoppfatning
- De voksne skal bidra til at barna får positive erfaringer på tur, friluftsliv og utelek
- Barna skal tilegne seg gode vaner og få grunnleggende kunnskap om hvordan de kan ivareta egen kropp og helse
- Engasjerte og tilstedeværende voksne
- Trygge og glade barn

Metode

- Vi skal veksle mellom planlagte aktiviteter og frilek
- Finmotoriske aktiviteter, tegne, pusle, male, perle, klippe og lime m.m.
- Gymlek ute, inne og i gymsal
- Forskjellige motoriske aktiviteter på fotballplassen, fotball, sangleker, tikken
- Bevegelse til musikk
- Gi barna variasjon i forhold til terreng
- Turer med forskjellige mål, hinderløyper, poster, hyttebygging, fotografering, plukke blomster eller på jakt etter dyr m.m.
- Utetid hver dag
- Smøremåltid hver dag. Middag en dag i uken.
- Bevisstgjøre barna på hva som er sunn mat
- Lage mat ute
- Hygiene, vask av hender, renslighet

Voksenrollen

- De voksne skal være aktivt tilstede og legge til rette for ulike aktiviteter
- Vi skal ta del i barns fysiske aktivitet for å inspirere og stimulere
- Følge opp barns lekeinitiativ
- Legge til rette for at barna skal kle seg selv, gi dem tid og oppmuntre dem
- Lære barna hvordan de må kle seg etter været
- Følge opp at barna vasker hendene får måltid
- Være gode forbilder under måltid, positiv til sunne matvaner
- Ta vare på barns helse og sikkerhet og kunne utføre førstehjelp

- Tåle litt kaos og aktiv lek
- Være positive og engasjerte

Kropp bevegelse og helse

Hva	Hvordan
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> • Aktiv deltakende i måltid • Gode vaner for hygiene • Nok hvile og søvn • Delta i påkledning • Leke ute • Gå på tur • Grovmotoriske aktiviteter • Finmotoriske aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi dekker bordet slik at barna kan velge hva de vil spise. De får prøve å spise selv. Smake på forskjellig mat • Vask av hender • Hvert barn får den tiden det trenger til søvn/hvile. • Trene på å ta av klær, dra opp glidelås • Lek i sandkassen, føyse, utforske uteområdet • Turer med og uten vogn. Motorisk trening og utforsking. Turer i Petterskogen, undring og opplevelse. • Legge til rette for tumlelek (klatre, danse, hoppe, gå og løpe) • Fingermaling, puttekasse, enkle puslespill
2-3 år <ul style="list-style-type: none"> • Delta i måltidsituasjon • Påkledning • Bevisstgjøring og kjennskap til kroppsdelar • Fra bleie til toalett • Mer variasjon i utelek • Gå på tur • Grovmotoriske aktiviteter • Finmotoriske aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Øve på å smøre skive. Spise selv. Være med på matlaging. • Delta i av-og påkledning • Lære begrep om kroppen. • Gi barnet tid og mulighet til å sitte på toalettet • Lære å sykle på trehjulssyssel • Lære seg enkle sangleker • Være med å rydde uteleker • Gå litt lengre turer. Turer i Petterskogen med motoriske utfordringer • Delta på hinderløype og være aktiv i bevegelsessanger i samling • Male, tegne, perle med store perler
3-4 år <ul style="list-style-type: none"> • Få mer kunnskap om matlaging • Bevisstgjøring og kjennskap til kroppsdelar • Fra bleie til toalett • Utelek • Gå på tur • Grovmotoriske aktiviteter • Finmotoriske aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Delta aktivt i matlagingen, bake, kutte grønnsaker. Øve på å helle melk selv. • Lære om virus og bakterier • Lære begrep om kroppen • Slutte med bleie • Løpe, klatre, tikken, sangleker og regelleker. Rollelek ute

	<ul style="list-style-type: none"> • Turer med forskjellige aktiviteter og ulike opplevelser • Øve på å spikre og sage i snekkerboden. • Spille fotball med et par enkle regler. Leke med ball. • Klippe og lime, perle med småperler, lage smykker, skape noe av formingsmateriell
4-5 år <ul style="list-style-type: none"> • Måltid • Begynnende forståelse om hvordan kroppen fungerer • Utelek • Gå på tur • Grovmotoriske aktiviteter • Finmotoriske aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Være med å planlegge innkjøp. Kjenne til elementer i et sunt kosthold • Lære om kroppen gjennom bøker, bilder og spill • Selvstendig i av og påkledning • Øve på å følge regler i forskjellige aktiviteter • Videreutvikle kroppsbeherskelse og grovmotorikk. • Få en forståelse av hvordan man tar vare på natur og miljø • Spikre og sage med hjelp i Petterskogen og i snekkerboden. • Følge regler i sangleker og regelleker. • Utfordre seg selv fysisk, sanseløype, klatre, balansere • Øve på å veve • Utvikle tegneferdigheter
5-6 år <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp og for at alle er forskjellige • Måltid • Utelek • Gå på tur • Grovmotoriske aktiviteter • Finmotoriske aktiviteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Lære barna om likheter og ulikheter på mennesker • Kjenne til elementene i et sunt kosthold • Følge regler i leker som tikken, rødt lys, haien kommer m.m. Fotball med flere regler. • Gå lengre turer. • Delta på Vikingfestival • Bli bedre kjent med naturen • Bruke verktøy, sag og kniv, i større grad enn tidligere. • Utfordre seg selv motorisk • Lære seg å sy og veve • Blyantgrep. Skrive navnet sitt

Kunst, kultur og kreativitet

Rammeplanen

Barnehagen må gi barn mulighet til å oppleve kunst og kultur og til selv å utrykke seg estetisk. Å være sammen om kulturelle opplevelser og å gjøre eller skape noe felles, bidrar til samholdighet. Barn skaper sin egen kultur ut i fra egne opplevelser. Gjennom

rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vi barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelse, eksperimentering, skapende virksomhet, tenking og kommunikasjon. Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design.”

Målsetting

- Barna skal få erfaringer med ulike formingsmaterialer
- Barna skal utvikle skapende fantasi, kreativ tenking og skaperglede
- De skal utvikle kommunikasjonsevne og varierte uttrykk gjennom skapende virksomhet i språk, bilde, ord, sang, dans og drama
- Barna skal utvikle sin følsomhet, lytteevne og iakttagelsesevne i møte med kunst, kultur
- De skal utvikle og styrke sin kulturelle identitet og personlige uttrykk
- De skal utvikle og utrykke seg gjennom musikk, dans, drama og kunst
- De skal bli kjent med lokale tradisjoner, bomiljø, kulturlandskap og kulturminner i nærmiljøet

Metode

- Jobbe i mindre grupper
- Tema/prosjektarbeid, fordypning, undring og samarbeid
- Vi skal ha et innemiljø som bidrar til rollelek og fantasi
- En del formingsmateriell må være tilgjengelig for barna
- Besøke billedgalleri og museum
- Kunstutstilling i barnehagen
- Gå på turer som gir inntrykk, for så å legge opp til at barna kan utrykke seg gjennom å male, tegne, dramatisere
- Gå turer i nærmiljø
- Ta bilder

Voksenrollen

- De voksne må legge til rette og inspirere til varierte uttrykk gjennom flere uttrykksmedier
- Vi må gå på oppdagelsesferd og se det som barna ser på tur
- Bli med på dramatisering og rollelek
- Hjelp de minste barna til å utvikle rollelek
- Gi barna mestringsfølelse
- Vi skal sørge for at barna får tilgang til variert formingsmateriell
- Vi skal lese, fortelle eventyr og synge for barna

Progresjonsplan- Kunst, kultur og kreativitet

Hva	Hvordan
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> • Vi skal legge til rette for forming • Spille musikk og danse • Leke 	<ul style="list-style-type: none"> • De skal bruke sansene, og kjenne på maling, plastelina • Lytte på- og bevege seg til musikk • Voksnes tilstedeværelse i leken

<p>2-3 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formingsaktiviteter • Spille musikk, danse og dramatisere • Leke og sette i gang rollelek • Fargelære 	<ul style="list-style-type: none"> • Fingermaling, leke med plastelina, lage enkle formingsmateriale. • Lytte og danse til musikk. Dramatisere bevegelser som slage, bjørn, fugl. Være med på bevegelsesanger • Legge til rette for rollelek med flere rekvisitter. Være med å dramatisere eventyr. Vi begynner å jobbe med følelser i "steg for steg" • Vi skal presentere fargene daglig enten i samling, lek eller formingsaktiviteter. En farge jobbes med over tid
<p>3-4 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formingsaktiviteter • Spille musikk, danse og dramatisere • Leke sammen 	<ul style="list-style-type: none"> • Male, blande farger. Få være kreativ med ulike formingsmaterieell. Vi går i snekkerboden, og lar barna få prøve seg med sag, hammer og spiker • Lar barna være med å velge musikk. La dem få utfolde seg samtidig som vi presenterer ulike dansebevegelser. Utvikle sangrepertoar. Spille på enkle musikkinstrument. Spille teater • Vi legger til rette for at barna skal leke sammen
<p>4-5 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formingsaktiviteter • Spille musikk, danse og dramatisere 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennom gitte inntrykk legger vi vekt på at barna får utrykke seg gjennom maling og tegning • Delta i rim og regler
<p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formingsaktiviteter • Musikk, dans og drama • Leke sammen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vi legger til rette for at barna skal utvikle male og tegneferdigheter. Lære barna å veve og sy • Følge enkle instruksjoner, og danse til musikk. Være med å lage og dramatisere eventyr. Utprøving av roller, bevegelser og stemmebruk. Gå på museum og billedgalleri • Vi fortsetter med "Steg for steg" og sosialkompetanse. Barna får være med å dramatisere ulike roller om det å være venner, uvenner og hva som er rett og galt. Hvordan vi skal hjelpe hverandre. Vi lærer barna om mobbing, og hvor viktig det er å være snille med hverandre

Sosial kompetanse

Rammeplanen

«Tidlige erfaringer med jevnaldrende har stor betydning for barns samspillsferdigheter og gjør barnehagen til en viktig arena for sosial utvikling, læring og etablering av vennskap. Sosial kompetanse handler om å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen uttrykkes og tilegnes av barn i samspill med hverandre og med voksne. Sosial kompetanse utvikles kontinuerlig gjennom handlinger og opplevelser»

Målsetting

- Barna skal uansett alder, kjønn, etnisk bakgrunn og funksjonsnivå, få likeverdige muligheter til å delta i meningsfulle aktiviteter i ett fellesskap med jevnaldrende
- Barna skal få varierte samspillserfaringer
- Barna skal ha en hverdag preget av gode følelsesmessige opplevelser (Glede, humor og estetiske opplevelser)
- Barna skal få støtte enkeltvis og i gruppe for å utvikle god sosial kompetanse. (Empati og rolletaking, prososial atferd, selvkontroll, selvhverdelse og leg/glede/humor)
- Barna skal få oppleve gode vennskap

Metode

- Lese bøker med tema vennskap og empati
- Eventyr med ulike moraler som kan hjelpe barna med å prate om ulike følelser, vennskap o.l
- Snakke sammen med barna i ulike hverdagssituasjoner i løpet av barnehagehverdagen
- Steg for steg (Verktøy for utvikling av sosial kompetanse)
- Gi barna gode og varierte aktiviteter og erfaringer i barnehagen. For å gi felles opplevelser som de kan ta med seg i leken. Skape grobunn for god lek. Leken er der de øver seg på sosial kompetanse

Voksenrollen

- Lekende voksne
- Inkluderende voksne
- Voksne som gode rollemodeller i hvordan vi snakker til og med hverandre (vokse – barn, og voksen- voksen)

Sosialkompetanse

Hva	Hvordan
1-2 år <ul style="list-style-type: none">• Lære å være sammen med andre barn i en større barnegruppe• Være med å trøste og vise omsorg• Begynnende turtaking (bytte på å ta initiativet i leken)	<ul style="list-style-type: none">• Gi barna trygghet ved å være tilstede mens de lærer og øver seg på og går fra sin familie til en stor barnegruppe• La barna bli med å trøste for å vise hvordan vi skal være mot hverandre

	<ul style="list-style-type: none"> • Være tydelige på hvilke atferd vi ønsker oss av barnet • Rose positiv atferd som forsterking • Legge til rette for toddler lek som er viktig for turtaking • Starte med «konsekvenser» av negativ atferd (Tar de en leke må de selv gi tilbake og ikke vi voksne) • Starte opp steg for steg
3-4 år <ul style="list-style-type: none"> • Prate istedenfor å slå • Vise omsorg for andre • Svare på enkle spørsmål • Innlede positiv samhandling med andre • Begynnende forståelse for konsekvenser for egne handlinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Øve på å bruke ordene istedenfor å være fysiske når det skjer noe • Hjelp barna inn i samspill, være brobygger for å holde leken i gang. En voksen trenger ikke alltid være med i leken hele tids, men det er viktig at den voksne er tilstede å kan veilede videre i leken om den stopper opp • Gi barna felles opplevelser og erfaringer som de kan spille videre på i leken • Tydelige voksne slik at de forstår at noen handlinger får konsekvenser • Lage «lekeregler» sammen med barna • Steg for steg • Lese/samling om tema som kan øke barnas sosiale kompetanse
5-6 år <ul style="list-style-type: none"> • Ikke stenge ute i lek • Forsøke å løse konflikter uten voksne • Hjelp hverandre • Lytte til andre barn og vente på tur f.eks. samling • Akseptere at egne ønsker ikke alltid blir oppfylt 	<ul style="list-style-type: none"> • Enkle rollespill, øve på rolletaking. Spille ulike følelser. (enten barna eller de voksne) • Steg for steg • Førskolegruppe (ha samlinger/aktiviteter som styrker barnas sosiale kompetanse) • Hjelp barna å akseptere at det ikke alltid er de som bestemmer i leken